

Kobiety i mężczyźni na rynku pracy

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2018 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Po 5 latach przerwy, w sierpniowym badaniu¹ powróciliśmy do tematu sytuacji kobiet i mężczyzn na rynku pracy. Zastanawialiśmy się, jak praca zawodowa kobiet odbija się na życiu rodzinnym², a także na ile badani są gotowi zrezygnować z własnej pracy na rzecz zajmowania się domem i dziećmi, gdyby ich partner (partnerka) zarabiał wystarczająco dużo. Interesowała nas też sytuacja odwrotna – czy Polacy chcieliby, aby ich współmałżonek zrezygnował z pracy zarobkowej, gdyby oni sami dostarczali satysfakcjonujących rodzinę dochodów. Na koniec sprawdziliśmy, czy, zdaniem badanych, kobiety i mężczyźni mają równe szanse na awans, przy takich samych kwalifikacjach i zawodzie, oraz czy w przekonaniu respondentów zarabiają one tyle samo, jeśli wykonują taką samą pracę. Odpowiedzi na te pytania, zwłaszcza w porównaniu z wynikami sprzed lat, przynoszą wiele interesujących wniosków.

PRACA ZAWODOWA KOBIEC

Opinie na temat wpływu pracy zawodowej kobiet na życie rodzinne różnią się w zależności od płci respondentów i posiadania dzieci. Mężczyźni nieco częściej twierdzą, że praca kobiet szkodzi życiu rodzinnemu (11%, o 3 punkty procentowe więcej niż wśród kobiet), a nieco rzadziej podzielają pogląd, że przynosi to więcej korzyści niż strat. Kobiety częściej niż mężczyźni są przekonane, że praca zawodowa kobiety w ogóle nie ma wpływu na jej życie rodzinne. Warto podkreślić, że niezależnie od płci dominuje przekonanie, iż rodziny więcej zyskują, niż tracą przez pracę zawodową kobiet.

Wśród mężczyzn posiadanie dzieci wywołuje spadek odsetka opinii o przewadze korzyści nad stratami na rzecz przekonania, że praca zawodowa kobiet przynosi życiu rodzinnemu tyle samo korzyści co strat. Z kolei kobiety posiadające dzieci znacznie częściej niż bezdzielne uważają, że praca zawodowa kobiety szkodzi jej życiu rodzinnemu. Jednocześnie nieco rzadziej są skłonne twierdzić, że przynosi to więcej korzyści niż strat. Można wnioskować, iż pracujące matki mają wyrzuty sumienia (wzmacniane przez mężczyzn), że niewystarczająco troszczą się o rodzinę.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (339) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 16–23 sierpnia 2018 roku na liczącej 1066 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Zob. komunikat CBOS „Kobiety i mężczyźni w domu”, wrzesień 2018 (oprac. M. Bożewicz).

TABELA 1

Czy, Pana(i) zdaniem, to, że kobieta pracuje zawodowo, przynosi jej życiu rodzinnemu:	Mężczyźni			Kobiety		
	bezdzieln	mający dzieci	Ogółem	bezdzieln	mające dzieci	Ogółem
	w procentach					
– więcej korzyści niż strat	39	36	38	44	39	42
– tyle samo korzyści, co strat	28	36	31	30	33	31
– więcej strat niż korzyści	12	12	11	7	10	8
– praca zawodowa kobiety w ogóle nie ma wpływu na jej życie rodzinne	11	10	11	15	15	15
Trudno powiedzieć	10	6	9	5	4	5

Najbardziej optymistyczne spojrzenie na pracę zawodową kobiet w kontekście ich życia rodzinnego mają przedstawiciele średniego personelu, technicy, pracownicy administracyjno-biurowi, respondenci pracujący na własny rachunek, a także mieszkańcy ponad półmilionowych miast. Natomiast przekonanie o negatywnym wpływie pracy zawodowej kobiet na życie rodzinne częściej niż pozostali podzielają badani praktykujący religijnie kilka razy w tygodniu, gospodynie domowe oraz respondenci o dochodach niższych niż 900 zł na osobę w gospodarstwie domowym (zob. tabelę aneksową 1).

Kolejną badaną kwestią w bloku pytań dotyczącym ogólnie pojętej sytuacji kobiet na rynku pracy było to, jaki odsetek Polaków gotów byłby zrezygnować ze swojej pracy zawodowej na rzecz zajęcia się w większym stopniu domem i wychowywaniem dzieci, jeśli pozwalałaby im na to sytuacja finansowa, tzn. jeśli współmałżonek (partner/partnerka) osiągałby dochody wystarczająco wysokie, by utrzymać rodzinę na zadowalającym poziomie. O odpowiedź na tak postawione pytanie prosiliśmy wszystkich uczestników sondażu, niezależnie od ich wieku i sytuacji rodzinnej. Na przestrzeni ostatnich 5 lat spadł odsetek osób, które są gotowe zrezygnować z pracy zawodowej w sytuacji, gdyby ich współmałżonek zarabiał wystarczająco dużo, a wzrósł udział odpowiedzi „zdecydowanie nie”. Można więc wnioskować, że praca ma dla badanych coraz częściej wartość pozazarobkową i jest to spostrzeżenie znaczące w kontekście świadczeń takich jak program Rodzina 500+. Okazuje się bowiem, że myśląc o pracy zawodowej badani mają na względzie przede wszystkim nie osiągnięte dochody (które można by pozyskać np. w ramach świadczeń), ale inne kwestie, np. rozwój, spełnienie, kontakty z innymi ludźmi.

TABELA 2

Czy zrezygnował(a)by Pan(i) z pracy zawodowej na rzecz zajęcia się w większym stopniu domem i wychowaniem dzieci, gdyby Pana(i) żona (partnerka)/mąż (partner) zarabiał(a) wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie?	2006		2013		2018	
	w procentach					
Zdecydowanie tak	28	47	24	45	21	39
Raczej tak	19		21		18	
Raczej nie	22	45	28	51	28	55
Zdecydowanie nie	23		23		27	
Trudno powiedzieć	8		4		6	

Wnioski te są tym bardziej uprawnione, gdy przyrzeć się oddzielnie odpowiedziom mężczyzn i kobiet. Odsetek mężczyzn, którzy zrezygnowaliby z pracy zawodowej, gdyby ich żona/partnerka zarabiała wystarczająco na utrzymanie rodziny, praktycznie się nie zmienia od 2006 roku. Większość (57%) mężczyzn nie byłaby skłonna porzucić pracy. Istotna zmiana nastąpiła wśród kobiet. O ile do 2013 roku więcej było kobiet gotowych zrezygnować ze swojej pracy, niż wykluczających taką możliwość, to w 2018 roku tendencja ta się odwróciła. Obecnie ponad jedna czwarta kobiet (27%, wzrost o 8 punktów procentowych) kategorycznie odmówiłaby zaprzestania pracy, mimo że zarobki męża/partnera wystarczałyby na utrzymanie rodziny. Analizując łącznie odpowiedzi „raczej nie” i „zdecydowanie nie” – ponad połowa kobiet (52%) nie zgadza się na rezygnację z pracy zawodowej, nawet w sytuacji, gdyby poziom dochodów męża/partnera na to swobodnie pozwalał. Ostatecznie tylko o 5 punktów procentowych mniej kobiet niż mężczyzn nie jest gotowych do porzucenia pracy mimo zadowalających zarobków partnera/partnerki.

TABELA 3

Czy zrezygnował(a)by Pan(i) z pracy zawodowej na rzecz zajęcia się w większym stopniu domem i wychowaniem dzieci, gdyby Pana(i) żona (partnerka)/mąż (partner) zarabiał(a) wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie?	mężczyźni						kobiety					
	2006		2013		2018		2006		2013		2018	
Zdecydowanie tak	w procentach											
	16	35	17	37	15	36	40	58	31	52	26	42
Raczej tak	19		20		21		18		21		16	
Raczej nie	25	57	31	58	31	57	19	34	25	44	25	52
Zdecydowanie nie	32		27		26		15		19		27	
Trudno powiedzieć	8		5		7		8		4		5	

Wśród mężczyzn gotowość do rezygnacji z pracy zawodowej rośnie wraz z wielkością miejsca zamieszkania – w ponad półmilionowych miastach odsetek ten sięga prawie dwóch trzecich (58%). Wpływ mają również poglądy polityczne – mężczyźni identyfikujący się z lewicą są istotnie częściej skłonni zająć się wyłącznie domem i wychowywaniem dzieci (47%). Większą gotowość do porzucenia pracy deklarują też mężczyźni zatrudnieni jako średni personel, technicy (52%) i pracownicy administracyjno-biurowi (50%). W grupie kobiet znaczący wpływ na odpowiedzi mają zarobki – im wyższe dochody *per capita* w gospodarstwie domowym, tym rzadziej kobiety są skłonne zrezygnować

z własnej pracy zawodowej na rzecz zajmowania się domem i dziećmi. Wśród kobiet, których dochody na osobę w gospodarstwie domowym przekraczają 2500 zł, odsetek negatywnych odpowiedzi sięga 75%. Również wśród kobiet widoczny jest wpływ preferencji politycznych – badane o poglądach prawniczych częściej byłyby gotowe porzucić pracę, gdyby ich mąż/partner mógł utrzymać rodzinę na zadowalającym poziomie (52%). Dodatkowo im częstsze praktyki religijne kobiet, tym większa jest ich skłonność do ewentualnej rezygnacji z pracy na rzecz zajmowania się domem (zob. tabelę aneksową 2).

Spytaliśmy również, czy badani chcieliby, aby ich życiowi partnerzy zrezygnowali z pracy zawodowej, gdyby oni sami zarabiali wystarczająco dużo, by utrzymać rodzinę na zadowalającym poziomie. Odpowiedzi na to pytanie nie uległy tak znaczącym zmianom jak na poprzednie, ale zmiana zmierza w tym samym kierunku. Więcej osób niż w 2013 roku zdecydowanie odrzuca możliwość zrezygnowania z pracy przez partnera/partnerkę, gdyby sami zarabiali wystarczająco dużo. Mniejszy w porównaniu z opiniami wygłoszonymi pięć lat temu jest udział odpowiedzi „zdecydowanie tak”.

Okazuje się, że opinie mężczyzn uległy większym przemianom niż zdanie kobiet. O 8 punktów procentowych (z 32% do 24%) spadł odsetek mężów i partnerów, którzy zdecydowanie chcieliby, aby ich żona lub partnerka zrezygnowała z pracy zawodowej, gdyby oni sami zarabiali wystarczająco dużo. Łącznie o 7 punktów procentowych (z 32% do 39%) wzrósł udział mężczyzn niechętnych porzuceniu pracy przez partnerkę przy wystarczających na utrzymanie rodziny ich własnych dochodach. Warto dodać, że kobiety są od początku badania znacznie bardziej przeciwne temu, aby mąż lub partner zrezygnował z rozwoju zawodowego, i ta przewaga – choć maleje za sprawą zmian opinii mężczyzn – jest nadal znacząca. Takie wyniki są spójne z prezentowanymi powyżej. Praca zawodowa kobiet, przy wyłącznym zaangażowaniu ich w ogromną większość zadań domowych i współdzieleniu funkcji opiekuńczych z mężczyznami, nie przynosi rodzinom strat. Co więcej, oprócz dochodów pozwala też kobiecie na samorealizację i daje zadowolenie, w związku z tym wzrost niechęci mężczyzn do rezygnacji z pracy zawodowej przez ich żony/partnerki jest uzasadniony.

TABELA 4

Czy chciał(a)by Pan(i), żeby Pana(i) żona (partnerka)/mąż (partner) zrezygnował(a) z pracy zawodowej, gdyby Pan(i) zarabiał(a) wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie?	ogół badanych			mężczyźni			kobiety		
	2006	2013	2018	2006	2013	2018	2006	2013	2018
	w procentach								
Zdecydowanie tak	21	19	15	33	32	24	9	8	7
Raczej tak	17	19	19	23	29	29	12	9	10
Raczej nie	26	30	30	20	23	26	32	36	33
Zdecydowanie nie	25	27	29	11	9	13	37	43	43
Trudno powiedzieć	11	5	7	13	7	7	10	4	7

Znacznie częściej sprzeciw wobec rezygnacji z pracy przez współmałżonka lub partnera wyrażają osoby z wyższym wykształceniem (łącznie 71%), kadra kierownicza, specjaliści i pracownicy administracyjno-biurowi (74%) oraz badani prowadzący własną działalność gospodarczą (72%) – zob. tabelę aneksową 3. Można przypuszczać, że im bardziej atrakcyjna jest praca zawodowa (na wyższym stanowisku, dostarczająca większych dochodów), ale też wymagająca większych nakładów w postaci chociażby wykształcenia, tym większa niechęć, aby z niej zrezygnować – niezależnie od tego, czy dotyczy to samego respondenta czy jego współmałżonka. Taki ogólny wniosek płynie z odpowiedzi na powyższe dwa pytania.

Podsumowując warto zauważyć, że o ile w zakresie obowiązków domowych i podejmowania decyzji przez kobiety i mężczyzn w co najmniej dwuosobowych gospodarstwach domowych ostatnie 5 lat nie przyniosło poważnych zmian, to w przypadku nastawienia do pracy zawodowej kobiet można mówić o znaczących przemianach. Jeszcze rzadziej niż w 2013 roku kariera kobiet jest postrzegana jako zagrożenie dla życia rodzinnego. Okazuje się, że Polki świetnie łączą ją z zajmowaniem się domem i dziećmi, nie obarczając mężów dodatkowymi obowiązkami (poza tymi, które już mieli), a dodatkowo utrzymują, że realizują partnerski model rodziny. W tej sytuacji nie ma powodów, aby mężczyźni byli przeciwni pracy zawodowej kobiet i oczekiwali od nich rezygnacji z kariery poza domem – nawet w sytuacji, gdyby zarabiali wystarczająco, by utrzymać rodzinę na zadowalającym poziomie.

RÓWNOUPRAWNIENIE KOBIET I MĘŻCZYZN

Badanie opinii na temat relacji kobiet i mężczyzn w domu i na rynku pracy zakończyliśmy dwoma ogólnymi pytaniami o sytuację kobiet w Polsce. Pierwsze z nich dotyczyło szans na awans zawodowy kobiet i mężczyzn o takich samych kwalifikacjach i zawodach. Postrzeganie tej kwestii monitorujemy od 1995 roku. Do 2013 roku powoli, ale systematycznie rósł odsetek osób przekonanych, że kobiety o takim samym wykształceniu i wykonujące ten sam zawód co mężczyźni mają mniejsze szanse na awans. W ostatnim badaniu odnotowaliśmy 14-punktowy spadek odsetka respondentów, którzy podzielają ten pogląd. Wzrósł natomiast udział odpowiedzi, że kobiety nie są dyskryminowane, ale traktowane na równi z mężczyznami. Obecnie uważa tak dwie piąte badanych (41%).

TABELA 5

Jak Pan(i) sądzi, czy w naszym kraju kobieta wykonująca ten sam zawód i mająca takie samo jak mężczyźni wykształcenie ma w porównaniu z mężczyzną:	Wskazania według terminów badań				
	1995	1998	2006	2013	2018
	w procentach				
– większe szanse na awans zawodowy	8	8	8	9	10
– ani większe, ani mniejsze szanse na awans zawodowy	38	38	30	29	41
– mniejsze szanse na awans zawodowy	47	48	54	56	42
Trudno powiedzieć	7	6	8	6	7

Kobiety częściej niż mężczyźni dostrzegają bariery awansu zawodowego, jednak warto zauważyć, że w ciągu ostatnich 5 lat aż o 13 punktów procentowych wzrosło wśród nich poczucie równouprawnienia kobiet i mężczyzn w kwestii szans na awans. Obecnie, pierwszy raz odkąd badamy tę kwestię, odsetek kobiet przekonanych, że mają mniejsze szanse na awans, spadł poniżej 50%. Jeszcze większy spadek odsetka przekonanych, że kobiety są pod tym względem dyskryminowane, notujemy w grupie mężczyzn.

TABELA 6

Jak Pan(i) sądzi, czy w naszym kraju kobieta wykonująca ten sam zawód i mająca takie samo jak mężczyzna wykształcenie ma w porównaniu z mężczyzną:	Odpowiedzi mężczyzn					Odpowiedzi kobiet				
	1995	1998	2006	2013	2018	1995	1998	2006	2013	2018
	w procentach									
– większe szanse na awans zawodowy	8	9	9	12	11	7	7	8	7	9
– ani większe, ani mniejsze szanse na awans zawodowy	43	44	35	36	47	34	33	25	23	36
– mniejsze szanse na awans zawodowy	44	41	48	49	34	51	54	59	63	49
Trudno powiedzieć	5	7	8	3	7	8	5	8	7	7

Przekonanie, że kobiety są uprzywilejowane, jeśli chodzi o awans zawodowy, chętniej wyrażają młodzi respondenci (18–24 lata), robotnicy niewykwalifikowani (25% z nich uważa, że kobiety mają większe niż mężczyźni szanse na awans), renciści (16%), osoby praktykujące religijnie kilka razy w tygodniu (17%) oraz w ogóle nieuczestniczące w praktykach religijnych (15%). Znacznie więcej dyskryminacji wobec kobiet na rynku pracy dostrzegają pracownicy administracyjno-biurowi (62%), osoby o wyższym wykształceniu (58%) oraz pracownicy instytucji państwowych, publicznych (57%) – zob. tabelę aneksową 4.

Ostatnie zagadnienie, tj. postrzeganie dysproporcji w zarobkach kobiet i mężczyzn wykonujących ten sam zawód mając takie same kwalifikacje, również uległo istotnej przemianie. Tendencja wzrostowa do 2013 roku była znacznie wyraźniejsza niż w przypadku postrzegania szans na awans i dotyczyła przekonania, że kobiety osiągają niższe zarobki mimo wykonywania takiej samej pracy i takiego samego wykształcenia. Na przestrzeni 18 lat (1995–2013) odsetek ten zwiększył się o 21 punktów procentowych, zaś w ostatnim badaniu spadł o 8 punktów w porównaniu z 2013 rokiem. W tym samym czasie wzrósł udział odpowiedzi, że kobiety osiągają takie same zarobki jak mężczyźni (o 5 punktów procentowych, do 23%). Odsetek osób twierdzących, że kobiety są uprzywilejowane pod względem dochodów z pracy, od ponad 20 lat utrzymuje się na bardzo niskim poziomie (5% obecnie).

TABELA 7

Czy dziś w Polsce, w porównaniu z mężczyzną, kobieta wykonująca ten sam zawód i mająca takie samo jak mężczyzna wykształcenie zarabia na ogół:	Wskazania badanych według terminów badań									
	1995		1998		2006		2013		2018	
	w procentach									
– dużo więcej	0	3	0	5	2	6	1	5	1	5
– nieco więcej	3		5		4		4		4	
– tyle samo co mężczyzna	37		32		21		18		23	
– trochę mniej	40	48	41	52	46	60	54	69	47	61
– dużo mniej	8		11		14		15		14	
Trudno powiedzieć	12		11		13		8		12	

Okazuje się, że zmiana opinii o dyskryminacji kobiet pod względem zarobków dokonała się głównie za sprawą mężczyzn, wśród których odnotowaliśmy 13-punktowy spadek udziału odpowiedzi, że kobiety zarabiają mniej od mężczyzn, mimo takich samych kwalifikacji i wykonywanego zawodu. Wśród kobiet odsetek takich opinii zmalał jedynie o 3 punkty procentowe i nadal ponad dwie trzecie spośród nich uważa, że kobieta wykonująca ten sam zawód i mająca takie samo wykształcenie jak mężczyzna zarabia na ogół mniej (68%). O ile więc do 2013 roku przekonanie o dysproporcji zarobków na niekorzyść kobiet rosło w porównywalnym stopniu zarówno w przypadku respondentek, jak i respondentów, o tyle obserwowany w ostatnim czasie spadek dokonał się głównie za sprawą mężczyzn przekonanych o większej równości płci na rynku pracy.

TABELA 8

Czy dziś w Polsce, w porównaniu z mężczyzną, kobieta wykonująca ten sam zawód i mająca takie samo jak mężczyzna wykształcenie zarabia na ogół:	Odpowiedzi mężczyzn					Odpowiedzi kobiet				
	1995	1998	2006	2013	2018	1995	1998	2006	2013	2018
	w procentach									
– więcej	3	5	6	5	4	3	5	6	5	5
– tyle samo co mężczyzna	40	38	24	22	29	35	27	19	14	17
– mniej	46	47	58	66	53	50	56	63	71	68
Trudno powiedzieć	11	11	12	7	13	12	11	13	10	11

Opinię, że płeć nie różnicuje poziomu dochodów na takich samych stanowiskach, znacznie częściej niż pozostali podzielają uczniowie i studenci (45%), respondenci zatrudnieni w spółce właścicieli prywatnych i państwa (31%) oraz mieszkańcy ponad półmilionowych miast (30%). Z kolei odsetek wskazań o dysproporcji zarobków w zależności od płci, na niekorzyść kobiet, jest istotnie wyższy wśród pracowników administracyjno-biurowych (80%), zatrudnionych w instytucjach państwowych, publicznych (71%), praktykujących religijnie 1–2 razy w miesiącu (71%), a także wśród osób w wieku 35–44 lata (69%) – zob. tabelę aneksową 5.

Przyglądając się opiniom Polaków wyrażonym w odpowiedziach na dwa ostatnie pytania, należałoby stwierdzić, że sytuacja kobiet na rynku pracy poprawia się. Zwłaszcza jeśli chodzi o awans zawodowy, szanse kobiet i mężczyzn w ostatnim czasie wyrównują się, co prawdopodobnie jest dodatkową motywacją do aktywności zawodowej dla kobiet. Zarobki nadal pozostawiają wiele do życzenia – choć zdaniem mężczyzn znacznie rzadziej niż jeszcze 5 lat temu wykonywanie takiej samej pracy nie uprawnia kobiet do uzyskiwania takich samych dochodów jak mężczyźni, to większość kobiet nadal nie ma złudzeń, że rzeczywistość jest zgoła odmienna i na pełne równouprawnienie na rynku pracy trzeba jeszcze poczekać.

Badanie dotyczące relacji kobiet i mężczyzn zrealizowane po 5 latach przyniosło zaskakujące wyniki. Przypomnijmy, że w gospodarstwach domowych praktycznie niezmiennie pozostają takie kwestie, jak podział obowiązków, podejmowanie decyzji czy sprawowanie funkcji opiekuńczych. Można by więc przypuszczać, że także stosunek do pracy zawodowej jest stabilny. Okazuje się jednak, że aktywność na rynku pracy oznacza coraz rzadziej przede wszystkim zarobki. Kobiety od dawna, a mężczyźni w ostatnim czasie, znacznie częściej dostrzegają w niej inne wymiary, które sprawiają, że w mniejszym stopniu niż dawniej chcieliby, aby ich współmałżonkowie nie pracowali (jeśli ich własne dochody pozwalałyby na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie). Jednym z takich czynników jest samorozwój – w opinii zarówno Polek, jak i Polaków kobiety coraz rzadziej mają mniejsze szanse na awans zawodowy i zapewne jest to jeden z argumentów, aby były aktywne zawodowo.

Opracowała

Marta Bożewicz

TABELA 1

		Czy, Pana(i) zdaniem, to, że kobieta pracuje zawodowo, przynosi jej życiu rodzinnemu:					Liczba osób
		więcej korzyści, niż strat	tyle samo korzyści, co strat	więcej strat, niż korzyści	praca zawodowa kobiety w ogóle nie ma wpływu na jej życie rodzinne	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		40	31	9	13	7	1065
Płeć	Mężczyźni	38	31	11	11	9	501
	Kobiety	42	31	8	15	5	564
Wiek	18–24 lata	37	35	10	12	7	82
	25–34	38	36	4	17	5	207
	35–44	41	33	10	12	5	199
	45–54	39	30	12	12	6	161
	55–64	39	31	9	14	7	193
	65 lat i więcej	44	25	12	10	9	224
Miejsce zamieszkania	Wieś	38	33	8	12	8	422
	Miasto do 19 999	43	27	11	14	5	154
	20 000 – 99 999	38	31	11	14	6	241
	100 000 – 499 999	42	32	8	10	8	163
	500 000 i więcej mieszk.	47	27	7	16	2	85
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	34	31	11	13	10	202
	Zasadnicze zawodowe	40	26	10	16	8	260
	Średnie	42	31	9	12	6	325
	Wyższe	42	36	8	11	3	279
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	44	31	7	13	5	115
	Średni personel, technicy	50	31	7	7	4	35
	Pracownicy adm. – biurowi	54	29	1	13	3	65
	Pracownicy usług	31	37	11	19	2	66
	Robotnicy wykwalifikowani	37	31	10	16	5	127
	Robotnicy niewykwalifik.	31	34	10	16	9	53
	Rolnicy	33	32	7	15	14	52
	Pracujący na własny rach.	49	32	5	10	4	54
	Bezrobotni	38	41	7	6	8	32
	Emeryci	45	25	11	11	9	269
	Renciści	41	32	11	7	10	59
	Uczniowie i studenci	34	41	5	13	7	45
	Gospodynie domowe i inni	27	37	15	16	5	94
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	41	36	6	16	2	137
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	36	32	9	19	4	94
	sekt. prywat. poza rolnict.	43	31	8	12	6	285
	prywatnym gosp. rolnym	36	31	9	12	11	53
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	36	31	13	14	6	151
	Od 900 zł do 1299 zł	35	39	9	14	3	169
	Od 1300 zł do 1799 zł	43	27	8	11	11	163
	Od 1800 zł do 2499 zł	46	24	9	16	6	137
	2500 zł i więcej	42	28	10	16	4	159
Ocena własnych war. mater.	Złe	33	38	13	12	5	68
	Średnie	37	30	7	16	10	340
	Dobre	42	31	10	12	5	658
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	33	17	28	13	9	43
	Raz w tygodniu	40	31	9	14	6	422
	1–2 razy w miesiącu	42	34	5	15	4	166
	Kilka razy w roku	37	36	10	9	8	278
	W ogóle nie uczestniczy	46	24	8	15	7	146
Poglądy polityczne	Lewica	46	28	4	18	4	191
	Centrum	39	32	8	15	6	273
	Prawica	42	31	12	10	5	335
	Trudno powiedzieć	33	34	10	12	12	250

TABELA 2

		Czy zrezygnował(a)by Pan(i) z pracy zawodowej na rzecz zajęcia się w większym stopniu domem i wychowaniem dzieci, gdyby Pana(i) żona(partnerka) / mąż(partner) zarabiał(a) wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie?								
		Tak			Nie			Trudno powiedzieć		
		Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
		%	%	%	%	%	%	%	%	%
Płeć	Ogółem	36	42	39	57	52	55	7	5	6
Wiek	18–24 lata	34	30	32	66	54	60	0	16	9
	25–34	44	36	39	47	60	55	9	3	6
	35–44	40	44	42	59	51	55	1	5	3
	45–54	42	49	45	48	49	49	11	1	6
	55–64	23	45	35	67	51	58	10	5	7
	65 lat i więcej	33	44	39	59	49	53	8	7	8
Miejsce zamieszkania	Wieś	34	50	42	57	43	50	9	7	8
	Miasto do 19 999	27	48	38	69	48	57	4	5	5
	20 000 – 99 999	29	35	33	64	62	63	7	3	5
	100 000 – 499 999	51	31	40	46	60	53	3	9	6
	500 000 i więcej mieszk.	58	41	48	39	59	51	3	0	1
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	39	46	43	52	38	45	9	16	13
	Zasadnicze zawodowe	28	51	38	63	45	55	10	5	8
	Średnie	37	49	44	59	46	52	5	5	5
	Wyższe	45	26	34	52	73	65	3	1	1
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wykształceniem	38	17	26	60	83	73	2	0	1
	Średni personel, technicy	52	36	44	48	64	56	0	0	0
	Pracownicy adm.-biurowi	50	28	31	40	72	67	10	0	2
	Pracownicy usług	38	39	39	56	58	57	6	3	5
	Robotnicy wykwalifikowani	35	53	39	62	44	58	3	3	3
	Robotnicy niewykwalifik.	30	29	28	61	67	64	9	5	8
	Rolnicy	21	62	38	43	29	38	36	10	24
	Pracujący na własny rach.	40	22	32	57	78	66	3	0	2
	Bezrobotni	53	56	55	40	22	30	7	22	15
	Emeryci	32	43	38	60	49	54	9	8	8
	Renciści	36	80	57	55	20	38	10	0	5
	Uczniowie i studenci	32	24	27	68	67	69	0	10	4
	Gospodynie domowe i inni	75	61	62	25	28	28	0	11	10
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	38	26	30	63	73	70	0	1	1
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	30	30	30	64	68	64	6	3	5
	sekt. pryw. poza rolnict.	39	31	36	57	69	61	4	1	3
	prywatnym gosp. rolnym	29	52	39	39	38	39	32	10	23
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	32	51	42	61	34	47	7	15	11
	Od 900 zł do 1299 zł	45	51	49	51	49	50	4	0	2
	Od 1300 zł do 1799 zł	37	45	42	54	50	51	9	5	7
	Od 1800 zł do 2499 zł	36	32	34	59	64	62	5	4	4
	2500 zł i więcej	39	25	33	59	75	66	2	0	1
Ocena własnych war. materialnych	Złe	43	63	54	50	30	39	7	8	7
	Średnie	39	45	42	52	47	49	9	9	9
	Dobre	34	38	36	60	58	59	6	4	5
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	24	62	44	65	27	44	12	12	12
	Raz w tygodniu	38	47	43	57	47	51	5	6	6
	1–2 razy w miesiącu	42	43	43	49	57	53	10	0	4
	Kilka razy w roku	36	33	34	56	62	59	8	5	7
	W ogóle nie uczestniczy	30	35	32	65	59	63	5	6	6
Poglądy polityczne	Lewica	47	32	39	44	64	55	9	4	6
	Centrum	33	37	35	61	59	60	6	5	5
	Prawica	37	52	43	58	47	54	5	2	4
	Trudno powiedzieć	30	45	39	61	44	50	9	11	11

TABELA 3

		Czy chciał(a)by Pan(i), żeby Pana(i) żona(partnerka) / mąż(partner) zrezygnował(a) z pracy zawodowej, gdyby Pan(i) zarabiał(a) wystarczająco na utrzymanie rodziny na zadowalającym poziomie?					Liczba osób
		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		15	19	30	29	7	1062
Płeć	Mężczyźni	24	29	26	13	7	499
	Kobiety	7	10	33	43	7	562
Wiek	18–24 lata	15	26	32	18	9	82
	25–34	11	17	37	29	7	207
	35–44	10	20	37	29	5	199
	45–54	22	21	20	28	8	160
	55–64	18	16	26	33	7	191
	65 lat i więcej	17	18	26	31	9	223
Miejsce zamieszkania	Wieś	15	21	32	24	7	423
	Miasto do 19 999	16	17	32	26	9	154
	20 000 – 99 999	14	19	25	35	7	238
	100 000 – 499 999	16	17	28	32	7	163
	500 000 i więcej mieszk.	15	13	28	38	7	84
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	18	21	26	23	12	202
	Zasadnicze zawodowe	20	22	26	27	6	261
	Średnie	16	18	31	28	7	323
	Wyższe	8	15	34	37	6	277
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	8	12	39	35	6	114
	Średni personel, technicy	17	18	17	32	16	35
	Pracownicy adm.-biurowi	12	12	33	41	2	64
	Pracownicy usług	16	21	30	28	5	66
	Robotnicy wykwalifikowani	25	19	33	18	5	127
	Robotnicy niewykwalifik.	12	27	32	26	4	53
	Rolnicy	22	21	25	24	8	52
	Pracujący na własny rach.	10	14	35	37	4	54
	Bezrobotni	24	25	23	25	2	32
	Emeryci	16	18	24	33	9	267
	Renciści	18	22	29	23	8	59
	Uczniowie i studenci	8	33	38	10	11	45
	Gospodynie domowe i inni	10	21	29	31	10	94
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	11	12	34	35	8	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	12	14	38	29	6	94
	sekt. pryw. poza rolnict.	17	21	30	27	5	285
	prywatnym gosp. rolnym	24	20	24	25	8	53
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	20	23	21	28	7	151
	Od 900 zł do 1299 zł	19	17	31	28	5	169
	Od 1300 zł do 1799 zł	11	22	33	27	8	163
	Od 1800 zł do 2499 zł	14	14	34	32	5	135
	2500 zł i więcej	10	18	29	37	5	158
Ocena własnych war. mater.	Złe	20	17	27	31	5	68
	Średnie	17	21	28	25	10	338
	Dobre	14	18	31	31	6	655
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	30	8	15	37	10	42
	Raz w tygodniu	17	19	31	27	6	420
	1–2 razy w miesiącu	10	21	31	33	5	166
	Kilka razy w roku	15	18	30	28	10	278
	W ogóle nie uczestniczy	13	23	26	30	8	146
Poglądy polityczne	Lewica	19	13	30	30	8	190
	Centrum	13	18	34	30	5	273
	Prawica	18	20	27	28	6	332
	Trudno powiedzieć	11	22	28	29	10	250

TABELA 4

		Jak Pan(i) sądzi, czy w naszym kraju kobieta wykonująca ten sam zawód i mająca takie samo jak mężczyzna wykształcenie, ma w porównaniu z mężczyzną:						Liczba osób
		dużo lepsze szanse na awans zawodowy	trochę lepsze szanse na awans zawodowy	ani lepsze, ani gorsze szanse na awans zawodowy	trochę gorsze szanse na awans zawodowy	gorsze szanse na awans zawodowy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	
Ogółem		4	6	41	33	9	7	1064
Płeć	Mężczyźni	3	8	47	27	7	7	499
	Kobiety	4	5	36	38	11	7	565
Wiek	18–24 lata	8	9	57	21	2	2	82
	25–34	3	5	53	25	11	3	207
	35–44	2	7	46	35	7	3	199
	45–54	4	11	38	32	10	7	160
	55–64	5	4	34	36	11	10	193
	65 lat i więcej	3	6	29	40	9	13	223
Miejsce zamieszkania	Wieś	3	8	42	30	8	9	423
	Miasto do 19 999	5	7	43	32	9	4	154
	20 000 – 99 999	4	4	41	39	6	6	240
	100 000 – 499 999	1	7	36	36	16	4	163
	500 000 i więcej mieszk.	7	4	45	26	11	6	84
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	5	11	43	22	6	14	202
	Zasadnicze zawodowe	4	9	41	31	7	7	260
	Średnie	4	5	47	30	9	5	323
	Wyższe	1	3	34	46	12	4	279
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	2	3	39	43	9	4	115
	Średni personel, technicy	4	3	43	25	16	8	35
	Pracownicy adm.-biurowi	8	1	28	42	20	1	65
	Pracownicy usług	3	9	42	39	6	2	65
	Robotnicy wykwalifikowani	4	9	51	26	5	5	127
	Robotnicy niewykwalifik.	3	22	47	16	6	5	53
	Rolnicy	3	9	47	23	7	11	52
	Pracujący na własny rach.	1	3	41	33	15	7	54
	Bezrobotni	3	9	44	23	16	5	32
	Emeryci	2	4	30	40	11	12	268
	Renciści	12	4	44	25	4	10	59
	Uczniowie i studenci	6	7	61	25	2		45
	Gospodynie domowe i inni	1	8	53	29	4	6	94
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	5	5	30	48	9	3	137
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	4	7	51	25	12	1	94
	sekt. prywat. poza rolnict.	3	8	45	29	9	6	285
	prywatnym gosp. rolnym	5	9	44	23	8	11	53
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	4	9	44	24	10	8	150
	Od 900 zł do 1299 zł	4	6	39	35	11	6	170
	Od 1300 zł do 1799 zł	3	7	37	35	9	9	163
	Od 1800 zł do 2499 zł	1	7	36	42	11	3	137
	2500 zł i więcej	3	4	42	36	9	6	159
Ocena własnych war. mater.	Złe	8	4	33	31	14	10	68
	Średnie	3	6	45	30	7	9	338
	Dobre	3	7	41	35	10	5	658
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	13	4	34	29	2	17	43
	Raz w tygodniu	3	7	41	35	6	8	422
	1–2 razy w miesiącu	1	1	44	36	13	5	166
	Kilka razy w roku	3	7	43	33	9	5	278
	W ogóle nie uczestniczy	4	11	40	26	14	5	146
Poglądy polityczne	Lewica	3	8	40	33	12	3	191
	Centrum	2	6	35	42	11	4	273
	Prawica	3	7	41	34	7	7	335
	Trudno powiedzieć	5	6	48	22	8	12	250

TABELA 5

		Czy dziś w Polsce, w porównaniu z mężczyzną, kobieta wykonująca ten sam zawód i mająca takie samo jak mężczyzna wykształcenie, zarabia na ogół:						Liczba osób
		dużo mniej	trochę mniej	tyle samo, co mężczyzna	nieco więcej	dużo więcej	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	
Ogółem		14	47	23	4	1	12	1064
Płeć	Mężczyźni	9	44	29	4	0	13	499
	Kobiety	18	50	17	4	1	11	565
Wiek	18–24 lata	5	49	35			10	82
	25–34	18	45	24	3	1	9	207
	35–44	17	52	22	2		7	199
	45–54	14	44	25	5		12	160
	55–64	12	50	20	4	1	12	193
	65 lat i więcej	11	45	17	7	1	18	223
Miejsce zamieszkania	Wieś	15	45	21	4	0	15	422
	Miasto do 19 999	16	44	23	6		12	154
	20 000 – 99 999	10	53	23	5	1	8	240
	100 000 – 499 999	16	48	22	3	0	11	163
	500 000 i więcej mieszk.	12	45	30	4	1	8	84
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	9	47	24	3		17	201
	Zasadnicze zawodowe	12	46	22	5	1	14	261
	Średnie	16	44	21	5	0	12	323
	Wyższe	15	52	24	3	1	5	279
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	12	53	27	1	2	5	115
	Średni personel, technicy	20	47	18	6		9	35
	Pracownicy adm.–biurowi	28	52	12	1	1	7	65
	Pracownicy usług	14	53	24	5		4	65
	Robotnicy wykwalifikowani	13	46	26	4		11	127
	Robotnicy niewykwalifik.	9	43	28	4		15	53
	Rolnicy	18	40	18	4	2	18	52
	Pracujący na własny rach.	10	47	25	6		11	54
	Bezrobotni	22	32	18	12		15	32
	Emeryci	12	47	19	7	1	15	268
	Renciści	15	39	25	1	1	18	59
	Uczniowie i studenci	2	47	45			7	45
	Gospodynie domowe i inni	14	53	17	3		13	94
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	18	53	18	3	1	6	137
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	14	45	31	4	1	5	94
	sekt. prywat. poza rolnict.	13	49	25	3		10	285
	prywatnym gosp. rolnym	17	41	18	6	2	15	53
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	12	56	13	3		16	151
	Od 900 zł do 1299 zł	16	44	27	4	0	8	170
	Od 1300 zł do 1799 zł	13	55	18	1	1	12	162
	Od 1800 zł do 2499 zł	10	48	26	5	1	10	137
	2500 zł i więcej	5	56	26	4	1	7	159
Ocena własnych war. mater.	Złe	29	36	19	6	1	10	68
	Średnie	14	51	16	4	0	14	337
	Dobre	12	47	26	4	1	11	658
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	2	47	20	4	2	25	43
	Raz w tygodniu	12	49	22	3	1	13	423
	1–2 razy w miesiącu	16	55	13	5		11	166
	Kilka razy w roku	13	42	29	6	1	8	277
	W ogóle nie uczestniczy	18	43	25	4		11	146
Poglądy polityczne	Lewica	16	50	22	6		6	189
	Centrum	17	49	21	4	0	9	273
	Prawica	9	50	26	4	0	11	335
	Trudno powiedzieć	15	39	19	4	2	21	250